

En lätthanterlig bautaordbok

SLÄR DU UPP i en ordlista eller ordbok varenda gång du möter ett nytt ord i en text? Naturligtvis inte. Oftast förstår man av omgivningen någotsånär vad det rör sig om. (Se exempelvis s. 32–33 i Lars Melins uppsats i vår förenings årskrift.)

Men ibland känns det otillfredsställande med bara en ungefärlig uppfattning. Då behövs en god definitionsordbok. Ta *fundering* – är ordet synonymt med *tanke*, *idé* som det står i en vanlig ordbok? Tja, på sätt och vis men ändå... SO ger klart besked: ”resonerande tanke i syfte att bearbeta problem, komma fram till beslut o.d.”

I höstas kom *SO*, det vill säga *Svensk ordbok*, utgiven av Svenska Akademien i två band på över 3 700 sidor. Om varje vanligt svenskt ord får man där fylliga upplysningar om stavning, uttal, böjning, betydelse, konstruktion och första belägg (ofta etymologi) samt klargörande exempel. *SO*:s exempel på det senare är *kila runt hörnet*, som bekant ett vardagligt uttryck för att dö.

SO är en kraftigt reviderad och utvidgad men ändå mer lätthanterlig version av *Nationalencyklopedins ordbok (NEO)* från mitten av 1990-talet. Bland nyheterna vill

jag peka på en – de 400 stilrutorna med råd om språkriktighet. De är föredömligt kortfattade och förefaller mig välgrundade och oftast angelägna.

FÖRUTOM DEN tillfredsställelse det ger läsaren att få något väl förklarat bör han eller hon bli uppgiggad av alla sentensrutor, inströdda här och var. De lättar upp i spaltmarscherandet och ger djup åt ordförklaringarna. Här följer några smakprov.

Vid *blom* möter man en ruta med titeln på den andra boken i Marcel Prousts romansvit; vid *jazz* får man några rader ur Karl Gerhards revyvisa *Jazzgossen*; vid *kattsand* läser

Tärningen är kastad, latin *alea iacta est*, bevingat ord som används med innebörden ’nu finns det ingen återvändo’ och som ska ha yttrats av Caesar när han gick över floden Rubicon.
Källa: NE

Svensk ordbok, utgiven av Svenska Akademien, Norstedts i distribution 2009.

m a n
en mening
från Martina Montelius pjäs från 2001; vid *tärning* citeras Cæsars bevingade ord; vid *önskan* kan man avnjuta ett par Edith Södergranrader. Jag tycker att huvudredaktören, Göteborgsprofessorn Sven-Göran Malmgren, kan sträcka på sig för inte bara skärpan i ordförklaringarna och den fina layouten utan även för alla bildande stil- och sentensrutor!

Alltså rekommenderar jag läsaren att skaffa denna uppdaterade och uppgraderade *SO*. Att de två banden är vackra, med eller utan skyddsomslag, är en bonus.

Sten Ewerth

Sten Ewerth är före detta svensklektor och har bland annat, på 1980-talet, deltagit i ordboksarbete.